

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a neologu sve pokvari.“ Narodna polovica.

Izlaz svakog vikta i petka
o podne.

Neplaćeni dopisi se ne vraćaju,
nepodpisani nećakaju, a ne-
frankirani neprimaju.

Predplaćeni za poštarnom stoje:
12 K u obće, 10 K na godinu
6 K za seljake i na godinu
ili K 5 --, odn. 3 -- na
pol godine.

Izvan carevine više poštarnice.

Pojedini broj stoji 10 h. kolir a
Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici
Giulia br. 5 te prima stranke
osim nedjelje i svake srijedi dan
od 11--12 sati prije podne.

Oglasni, pripadama itd.
Glasja i računaju se na temelju
običnog cenzura ili po dogovoru.
Novici za predbrojbu, oglasni itd.
za se, nepodpisani ili poloz-
nicima post. Strojnice u Beču
na administraciju lista u Puli.
Kod naručbe valja točno ozna-
čiti ime, prezime i najbližu
poštu predbrojnika.
Tko list ne vrijeme ne primi,
neka to javi odpravničtvu u
otvorenom pisanu, za koji se
ne plaća poštarnica, ako se izvana
nepiše »Reklamacija«.

Čekovnog računa br. 847-849.

Telefna tiskara broj 38.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Pozor!

Tko ne bude primio
budući broj, tomu je
list radi nepodmire-
nja duga ustavljen.
Uprava „N. Sloga“.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Kako je došlo do hrvatsko-slo- venskoga kluba u zastupničkoj kući carevinskoga vieća.

Po prilici 20 godina bili su za-
stupnici hrvatskoga i slovenskoga
naroda na carevinskom vieću u klubu
konzervativaca ili Hohenwart-ovom
klubu zajedno sa njemačkim kon-
servativci.

Prilikom otvorenja carevinskoga
vieća godine 1891. nastojali su neki
zastupnici hrvatskoga i slovenskoga
naroda, da se svi zastupnici toga
naroda združe u samostojan klub,
te se tako riješe tuđinskih spona.

Većina njih, kojih predstavnici su
već prije bili na „konferencijah“ u
Beču, bila je proti tomu, a petorica
njih izvukli su se izpod jarma Ho-
henwartova kluba, u kojem njim bi-
jaše sputana: sloboda rada, i ustro-
jili svoj doista malobrojni „pravaški
klub“.

Za vrijeme koalicije izašlo je iz
Hohenwartova kluba još deset hr-
vatsko-slovenskih zastupnika, te su
ustrojili svoj hrvatsko-slovenski klub
sa šest Hrvata i četiri Slovenaca, dočim
su ostali Slovenci ostali i nadalje u
Hohenwartovom, odnosno konservati-
vnom klubu.

Poslije obavljenih obćenitih izbora
1897. bila je obćenita želja hrvats-
koga i slovenskoga naroda, da se
njegovi zastupnici ujedine, i to u
hrvatsko-slovenski klub.

Njeki njih, naročito dr. Šusteršić,
došav već prije u Beč, mislili su
drugacije. Govorilo se je o osnovanju
neke sveze sa konservativnim Niemci.
To nije išlo valjda stoga, jer su ti
Niemci ustrojili svoju „Katholische
Volkspartei“. Dr. Šusteršić nije htjeo
čuti o hrvatsko-slovenskom klubu;
on je zasnovao „kršćansku slovensko-
narodnu svezu“ ili „Christlicher
slavischer nationaler Verband“. U taj
„Verband“ mogli su, kako ime kaže,
ustupiti svi kršćani narodno čući
slavenski zastupnici. Ustupili su samo

hrvatski i slovenski, te 8 rusinskih
iz Galičije, i česki iz Moravske.

Interesi, koje su zastupati imali,
bili su preraslikiti, i poslovanje bilo
je spojeno s poteškoćama. Vodstvo se
je tako uredilo, da se je načelnik
mjenjao svakoga mjeseca, jedan put
Slovenac, drugi put Hrvat, treći put
Rusin.

Kod svezitih razprava rabilo se je
najviše njemački jezik. Ipak je
njekako, bar formalno išlo, naročito
od onda otkad je konciliatni Povše
zastupao Slovence u načelničtvu.

Prošli su izbori za carevinsko
vieće koncem 1900. i početkom 1901.

Dr. Šusteršić nekoliko dana prije
otvorenja carevinskoga vieća putovao
je u Beč, Gradac i drugamo. Organ
stranke kojoj u Kranjskoj pripada,
pisao je, da se snuje mnogobrojni
slavenski klub, i da će slovenski
zastupnici „napredne“ stranke biti u
carevinskom vieću osamljeni; da dakle
u onaj „mnogobrojni slavenski
klub“ neće moći stupiti jedan dio
slovenskih zastupnika.

Već to je odbijalo. Jedan čovjek,
bilo iz svoje glave, bilo po uputah
svojih najbližih drugova, da snuje,
usupor obstojavšoj kršćanskoj „slo-
vensko-narodnoj svezi“, bez pitati
većine njezinih bivših članova, drugi
njekakav klub, i da izlučuje iz njega
jedan dio njezinih bivših članova!

Za 28. prošloga jenara pozivao
je dr. Šusteršić na neobvezatne po-
govore u Beč sve hrvatske i slovenske
zastupnike osim onih „napredne“
slovenske stranke.

To je dvojaki odbijalo.

Dr. Šusteršić je jedan mladjih
zastupnika. Sv. pismo nas uči: „Kad
si pozvan u družbu, neturaj se na
prvo mjesto, nego zauzmi zadnje, da
ti možda, kada gospodar dodje, pri-
kaže prvo mjesto“. Parlamentarni je
običaj, da u zastupničkoj kući, u
odborih, u klubovih, dok se ne kon-
stituiraju, vodi prvu rječ najstariji
po godinama. Ako je već dr. Šusteršić
htjeo preuzeti kakvu inicijativu među
hrvatskimi i slovenskimi zastupnici,
onda je mogao najviše umoliti naj-
starijega zastupnika slovenskoga ili
hrvatskoga, da sazove sve zastupnike
Slovenaca i Hrvata na pogovor.

Dr. Šusteršić, bilo sam, bilo
ovlašten od svojih užih drugova,
izlučio je a priori stanovite
slovenske zastupnike iz neobve-
zanih pogovora samovlastno,
bez sporazumka sa većinom hrvatskih
i slovenskih zastupnika, i negovoreć
o ostalih, koji su imali biti „dionici
mnogobrojnoga slavenskoga kluba“.

Zadnjih dana jenara vodili su se
neobvezatni pogovori, na koje pozvao
je dr. Šusteršić sve hrvatske i slo-
venske zastupnike, osim četvorice
slovenskih zastupnika „napredne“
stranke iz Kranjske i Goričke.

On je vodio glavnu rječ.

Izjavio je, da svi slovenski za-
stupnici nemogu u jedan klub, da
„slovensko-kršćanski“ zastupnici iz
Kranjske nemogu zajedno sa trimi
„liberalnima“ iz te pokrajine; da se
snuje „šira slavenska skupina“, u
kojoj bi bio veći dio hrvatskih i slo-
venskih zastupnika i razni drugi
slavenski zastupnici, na temelju na-
rodnom i narodno-gospodarskom, i
u kojoj bi se poštovalo kršćansku
načela.

Na to su oglasili dr. Ivčević,
Spinčić, Biankini, dr. Ferri, Perić, dr.
Ploj i Robič, nekotji i ponovno, sla-
žuć se sa programom izaknutim po
dr. Šusteršiću, i zagovarajuć svi bud
hrvatsko-slovenski bud jugoslavenski
klub, u kojem bi imali biti svi
hrvatski i slovenski zastupnici, even-
tualno i dva Srba.

Dr. Ivčević izaknuo je naročito,
da ne govori u ime svoje stranke,
jer se nije s njom o tom razgovarao,
izriče svoje mienje, da bi rad da se
omoguću i obojici Srba ustup u klub,
i da bi u klubu bili svi Hrvati i
svi Slovenci. Čiepać se, mi bi ne
samo škodili narodu, nego bi se
osmjehili pred našimi protivnicima,
naročito Niemci i Talijani.

Na opazku dr. Šusteršića, da on
i njegovi užii drugovi nemogu sa tro-
jicom „liberalnih“ iz Kranjske, jer
je tako njihova stranka u Ljubljani
odlučila, odgovara dr. Ivčević, da je
stranka u Ljubljani odlučila za
Kranjsku a ne i za Štajersku i druge
zemlje.

Spinčić se izreče za hrvatsko-
slovenski klub, a proti slavenskoj
svezi, kakvu se snuje. Obstoje veliki
klubovi zastupnika slavenskih naroda.
S njimi, kao i sa svimi zastupnici
slavenskih naroda treba, da se me-
đusobno podupiremo kao samostojna
individualnost.

U svezu, kakovu se snuje, nije
uputno već za to, što bi odium
velikih klubova slavenskih padao na
nas, kad bi mi uzimali u svoju svezu
one pojedine, koji od njih otpadaju.

K tomu morali bi se, kao prošlih
trih godina, služiti njemačkim jezikom.
I njegovi prijatelji, veli, s kojima se
je dan prije u Trstu sastao, naručili
su mu, da nastoji, da se ustroji za-
jednički hrvatsko-slovenski klub, te
dodali, nek bude makar divljak, ako
do te zajednice ne dodje. Narod je
poslao i onu trojicu „liberalnih“ za-
stupnika iz Kranjske u Beč, i mi
nelimamo prava izključivati jih, dok
ne bi kao zastupnici radili proti
klubskom programu. Na primjehu
dr. Šusteršića, da je njegova i nje-
govih užih drugova odluka glede
„liberalnih“ zastupnika iz Kranjske
nepremjenljiva, odvratu Spinčić, da bi
se možda mogla dati kakva izjava,
kojom bi se bacila koprena preko
svega onoga, što se je dogodilo izmed
obijuh slovenskih stranaka u Kranj-

skoj. Kršćanska nauka nas uči; da
valja, da si međusobno oprastamo.

Biankini međugovara ime: hr-
vatsko-slovenski klub, da
se i u imenu vidi, koji smo i koga
zastupamo. To je tim nuždnije iz-
ričati, što se s mnogih strana nastoji
izbrisati nam i ime.

Dr. Ferri bi zadovoljan bio, da
stupe u klub i dva Srba, al bi va-
ljalo, da priznadu hrvatsko državno
pravo.

Perić misli, da baš radi hrvats-
koga državnoga prava neće Srbi u
naš klub, dočim možemo svi Hrvati
i Slovenci, koji svi imademo uz za-
jedničke interese, takodjer zajedničko
državno pravo. Neide mu u glavu,
kako se može izključivati iz kluba
jedan dio Slovenaca, dočim se pri-
pušta ustup drugih Slavena, i dočim
su prošlih godina sjedili zajedno
„konservativni i napredni“ slovenski
zastupnici. (Sriedi).

Interpelacija

zastupnika Vjek. Spinčića i drugova
stavljena u sjednici carevinskoga vieća
dne 12. t. mj. na njeg. prezvišenost mi-
nistra-predsjednika kao upravitelja mi-
nistarstva unutarnjih posala, da se po-
pravi izopačivanja popisa pučanstva,
koji se sada provadja.

Prošloga mjeseca jenara započelo se
je sa popisom pučanstva i u Istri, koji nije
jošte svršio. U većem broju obćina bijahu
naručeni od strane obćina popisni kome-
sari, koji su imali zadaću, da izpune po-
pisne listine.

Iz obćina, koje su mješovitog jezika,
napose iz obćina, kojim stoje na čelu Ta-
lijani ili talijanski čući muzevi, i u ko-
jih stanuje veći ili manji broj Hrvata ili
Slovena, u kojih sačinjavaju kadšto Hrvati
ili Slovenci većinu pučanstva, dapače kad-
što i neima druge narodnosti, dolaze glede
obćevnog jezika tako velike pritužbe, da
ako se tomu brzo na put nestane, biti će
popis pučanstva posve izkrivljen, te se njih
ne samo da neće postignuti onu svrhu,
koju bi se moralo postignuti usljed zako-
nitih ustanova, već će nastati dapače i
pomutnje u javnom životu.

Podpisanim nije poznato postupanje
kod popisa pučanstva u svih obćinah Istre.
Ono, što su opazili, opravdava zahtjev, da
e. k. vlada odlučne korake učini proti iz-
krivljenjem pučkoga popisa u obće:

1. U porečkom kotaru, u obćini Umag,
nisu pituli popisni komesari narod u po-
reznih obćinah Materadi, Lovrečici i Pe-
troviji gdje se govori hrvatski, osobito u
dvih prvomenovanih, koji mu je obćevni
jezik, već mu se je kazalo, da će se do-
tjeru rubriku na obćini izpuniti. U izvan-
jskih poreznih obćinah mjestne obćine Buje
postupalo se je na isti način. Budući su
stanovnici sela Krasića, u netom spome-
nutoj mjestnoj obćini, zahtjevali, da se
unesu slovenski jezik kao njihov obćevni
jezik, poslala je e. k. kotarska obćast po-

sebnoga činovnika tamo, koji je držao sa stanovnici formalan jezikovni ispit, i komu bijaše dostatan samo jedan romanski izraz, da ih za Talijane upiše.

U poreznoj občini Kasteliru — mjestna občina Vizinada — gdje se obćenito hrvatski govori, pozvao je seoski župan k sebi kućne gospodare, izpitivajući ih o jednom i drugom, samo ne o obćenitom jeziku. K onim, koji nisu sami došli, poslao je nekog Talijana, koji se je nedavno tamo doselio.

Ni ovaj nije pitao za obćevni jezik, već je odgovarao onim, koji su mu neupitani kazali, da je njihov obćeniti jezik hrvatski i da su oni Hrvati: „Questo è tutto niente, qua non gavemo Croati“. (To je sve ništa, ovdje neimamo nijednoga Hrvata).

Vrlo je dvojbena, da li je e. k. politička oblast u svih poreznih obćinah njezinog kotara, u kojih se govori hrvatski, i u kojih su obćinske oblasti upisale talijanski jezik kao obćevni, na isti način postupala, kao što je postupala u Krasici; da li je naima dala izpitati Hrvate, kojim su upisali talijanski obćevni jezik, koliko znadu talijanski, kao što je Krasićane, koji u istinu nisu Talijani, a hoće se, da budu Talijani, i koji su prijavili slovenski kao obćevni jezik, podvrgla izpitu iz slovenskoga jezika.

2. Upravitelj e. k. kotarskoga poglavstva u Kopru, došao je, u koliko je poznato, zadnjih dana mjeseca jenara u nekoja sela mjestne obćine Buzet, da se osvjedoči, da li je tamošnja hrvatska obćinska oblast upisala talijanski obćevni jezik onim, koji talijanski govore. Ona obćinska oblast kano i sve ostale hrvatske i slovenske oblasti neboje se nadzora e. k. oblastih. Nu mora se pitati, da li je spomenuti upravitelj e. k. kotarskoga poglavstva, koji je pokazao toli često i u raznih prigodah, da radi pristrano na korist Talijana, također sela mjestnih obćina Roča, Milja, Kopr, Izole, Pirana i Pomjana posjelo, da se osvjedoči, da li su tamošnje talijanske obćinske oblasti onim, koji hrvatski ili slovenski govore, upisale hrvatski, dotično slovenski jezik kao obćevni.

U Skofije, mjestna občina Milje, došli su popisni komesari u pratnji oružnika, jer je narod zahtijevao slovenske popisne listine, te mu se zagrozilo radi toga sa zatvorom.

3. U kotaru puljskom u mjestnoj občini Pula, u gradu, kano i u izvanjskih poreznih obćinah nisu popisni komesari stanovništvo niti pitali za obćevni jezik, već stalno, možda sa malim iznimkama, talijanski kao takav i za one obitelji upisali, u kojih se hrvatski govori. U izvanjskih poreznih obćinah ustanovili su već državni činovnici bezbrazno slučajeva, u kojih za obitelji, kojim je hrvatski, obćevni jezik kao takav upisaše talijanski i u kojih bijaše počinjeno kažnjivih djela. U samom gradu ustanovljeno bijaše, da su popisni komesari 10.000 osoba hrvatske narodnosti za Talijane upisali. Njekoji talijanski listovi srde se silno radi toga, što e. k. pol. oblast nazbire popis puka.

4. U kotaru pazinskom, mjestna občina Labin, porezne obćine Brgud i Vlahovo, kojih stanovnici, kao što i svi ostalih poreznih obćina ove mjestne obćine, sa veoma malim iznimkama, jedino hrvatski međusobno obće, služilo je je popisni komesar po nalogu obćinske oblasti samo talijanskim jezikom, upisav skoro sve stanovnike za Talijane, ili neispuniv odnosne rubrike, jer da će iste navodno u obćinskom uredu izpuniti. To postupanje prijavljeno bijaše e. k. pol. oblasti, koja bi bila po zakonu obvezana, da pregleda popis puka strogo ne samo u spomenutih dvih poreznih obćinah, nego u svih mjestih mjestne obćine Labin kao i u susjednom Plominu.

5. U mjestnoj občini Voloskog bijaše mnogo pritužaba radi pomanjkanja tiskovina, u kojih dolazi i hrvatski jezik.

U mjestnih obćinah Veprinac, Lovran, Mošćenice kotara Voloskog, u kojih se malom iznimkom hrvatski govori pobunilo se je pućanstvo, usljed neograničene i novcem od talijanskih strančara pokrenjene agitacije proti svemu što je hrvatsko.

U mjestnoj občini Veprinac, pošto bijaše usljed posredovanja e. k. pol. oblasti jedan popisni komisar, koji govori hrvatski i koji bi bio stalno popis puka pravedno proveo, odstranjeni, narućioše popisnog komisara, koji ne pozna hrvatskog jezika i komu dadoše za pomoćnika jednoga talijanskog strančara, koji je svuda narod nagovarao, da izjavi, da je njegov obćevni jezik „istrijanski“. Pošto nema „istrijanskog“ jezika, pošto su u rubrici 13. u „uputi za izpunjenje prijavnih listina“ izričito navedeni jezici, koje se u Cislajtiji govori, te se među istimi ne nalazi „istrijanski“, to bijaše stvoren zaključak, kako se čuje, usljed viših uputa, da se upiše mjesto „istrijanskog“ jezika, slovenski jezik kao obćevni u mjestnoj občini Veprinac kao što i u nekolicini sličnih slučajevih, premda oni, koji poznaju hrvatski i slovenski jezik i tamošnje pućanstvo, znadu da ono govori hrvatski, premda to pućanstvo samo ako nema izvanjskog upliva nazivlje svoj jezik „hrvatskim“ i premda je ono u slučajevih, kad se je s njim o tomu govorilo samo priznalo, da ne razumije pod „istrijanskim“ jezik ni talijanski ni slovenski.

U mjestnoj občini Lovran proveo je popis puka neki mladi pomoćnik talijanske stranke, koji bijaše već često tužen i kažnjen radi izgredu, s jednim drugim, koji ne pozna jezik puka. Od ove dvojice ne može se očekivati, da će dovesti popis puka nepristrano obzirom na rubriku „obćevni jezik“ u jednoj občini, u kojoj se samo malo njih služi talijanskim jezikom. Poznato je, da oni nisu u nekolicini poreznih obćinah niti pitali za obćevni jezik.

Za popis puka u mjestnoj občini Mošćenice, u kojoj se skoro svuda hrvatski govori osim možda dvih ili trih obitelji, bijahu s početka od strane obćine dva komisara narućena, koji bi bili stalno popis pravedno proveli. Ova dvojica odloziše pako taj posao usljed plaćene i neograničene agitacije — agitacija, koja dopire tako daleko, da su noću od 15. na 16. jenara t. g. napisali na zidinah grada „Viva Italiani“ i „Cropa Croati“ prouzročili nemir i pomutnju među pućanstvom; i popis puka bijaše izrućen jednom mladom pristaši talijanske stranke izvan obćine. Taj popisni komisar upisao je obitelj Peršić — Moras i još jednu drugu za Talijane, premda je poznato, da obje hrvatski govore. On je odgovorio nekvoj Pavici Negovetić, kad mu je ona kazala da je i njezinih obćevni jezik hrvatski, da u Istri nema Hrvata.

Koji je jezik upisao kao obćevni jezik za ovu i za sve druge obitelji, izuzam par onih u kojih se govori talijanski, podpisanim nije poznato. Slučaj sa Pavicom Negovetić bijaše prijavljen e. k. kot. poglavstvu.

Dali je ovo stogod i što se je u ovom poslu učinilo, nije poznato; stalno pako jest, da je dotični popisni komisar i nadalje vršio svoju službu.

Stanovnici sela Žejane mjestna občina Podgrad bijahu poznatimi i plaćenimi agitatori, koje e. k. oblast ne samo trpi nego i štiti tako uzbuđenju, da bijaše od obćine tamo postali popisni komisar protjeran i kamenjem napadnut, te da je mjestni župan morao radi bjesnoće izgreduka pobjeći u svoju kuću i tuj se zatvoriti.

Takodjer u selih Pasjak i Dolenje u mjestnoj občini Jelšane kućalo se je narod bezdušnom agitacijom pobuniti.

6. U lošinjskom kotaru u mjestnoj občini Cres u kojoj se po prilici u 200 obitelji u gradu Cresu i jeđva u 2-5 obitelji u izvanjskih obćinah talijanski govori, u svih drugih pako kani u gradu toli u izvanjskih obćinah govori se hrvatski, popisni komesari nisu niti pitali za

obćevni jezik, već su jednostavno napisali „italiano“: Kad su pojedini stanovnici popisnog komisara pitali, koji obćevni jezik je upisao, odgovori taj: „koji drugi, nego li talijanski“. Kad bi mu stanovnici odgovorili, da to ne odgovara istini, jer oni govore hrvatski i tako neka upiše, odgovarao im je: „ja ću pisati, što vi hoćete, i arabski, nu pazite, što radite, vi živite s nama, mi vam; nećemo dati nikakove radnje“. A kad mu kazauše, da će biti kažnjen novčanoni globom onaj, koj krivo izkaže, odgovarao je: „kalkva novćana globa!“ (Konac sledi).

DOPISI.

Višnjani, 18. febrara 1901. Za božićne blagdan poslao je amo presvj. biskup Flapp ė. gosp. Degrassi-a, kao pomoćnika našem velć. gosp. župniku. — G. Degrassi, kao izobražena osoba, posjetio je svećenike uz okolice, i predstavio se njima kao svojim kolegom. Među drugimi posjetio je i g. Stavelika u Kasteliru. Doznav za taj zločin pop Majera, pitomac koparskog konvikta, župe-upravitelj u Labineh, pošao je, kako se govori, u Višnjani buniti krmjele proti kapelanu g. Degrassi-u.

Po uzgoju koparskih konviktoraca ne smije talijanski svećenik obćiti svećenikom druge narodnosti niti ga svojim kolegom smatrati. (To je uzor-konvikti! Op. slagara).

Na dan sv. Valentina na 14. febrara je u Kasteliru velika pobožnost, i tamo dođe na stolne tuđnjaca; za to skrbu uvijek župnik kastelirski, da budu onaj dan barem dvie sv. mise. — U tu svrhu pošao je g. Stavelik, župe-upravitelj iz Kastelira, navlaš u Višnjani moliti g. Degrassi-a, da bi dozvolom svojeg župnika došao u Kastelir misiti na dan sv. Valentina — što mu isti obćeaše.

Zlo sjeme popa Majera nije ostalo bez ploda. Višnjauski krmjeli zaprietieše g. kapelanu Degrassi-u, ako bi odiašao u Kastelir na dan sv. Valentina. Da se zaprietie svaki nered, odiašao je g. župnik Mošiboh u Kaldir, a g. Degrassi ostao je u Višnjani.

Koji ima samo zrno soli u glavi mora se osvjedoćiti, da su višnjauski krmjeli na glavu pali. — Kapelani su ovisni samo svojemu biskupu i svojemu župniku, nikanjo talijanskog gospodini ni njihovoj furkari; — to je njihova bezobrazna drzovitost, kojom kane po svuda vladati. Ide li tim korakom napred, zabraniti će isti i biskupu djeliti sv. krizmu, kako se je skoro i dogodio zadnji put u Vizinadi. Tko je tomu kriv . . . ?

Beli (otok Cres) dne 12. febrara 1901.

Pred dvie godine odlična osoba zamislila, kako bi se dalo poboljšati duševno i materijalno stanje siromašna pućanstva u svojem okružju, osobito u nekolicini mjestih gdje se je oćevidno osvjedoćila, da narod strada. Da dojde do svojeg žudjenog cilja, posla časnu osobu navlaš u bielu Ljubljinu, da prouči i da vidi kako se tamo upravlja sa „Gospodarskim drućtvom“. Poslanik odazvao se je rado želi odlične osobe, jer i njemu leži na srdu, da se podigne siromašni narod iz robustva te se ga oslobodi iz čampa tuđnjaca. Vrativši se poslanik kući, poduze shodne korake, da se u raznih mjestih utemelji „Gospodarska drućtva“, osobito u mjestu, gdje je onda službovao.

Prošle su, kano rekoh, skoro dvie godine od toga, te međjutim onaj časni poslanik bi premješćen sa sela u grad, ali ipak je i nadalje smislio kako bi došao do namješćenog cilja. Kad eto, pomoću božjom, vidi okrunjen svoj rad. Dne 16. decembra p. g. bi u ovom siromašnom i malenom mjestu otvoreno, na veliku radost i zadovoljstvo svega pućanstva „Gospodarsko drućtvo“. Buduć puk siromašan, zaprosi pomoć kod ljubljanske „Posujilnice“, koja odazvavši se molbi, dostavi K 2000, te ovom malenom svotićom

poćme se raditi. Od onda pa do danas dakle u dva mjeseca; čudo veliko, imade preko 13 tisuća kruna prometa! Njevjerovatno ali istinito! Ne samio to nego je i glavnicu od K 2000 poskoćila na K 6000! Tužan narod ide amo i tamo, da si što-god pristieđi, te sve svoje krvave žube posveduje „Drućtvu“. Da, osvjedoćio se je, da njemu se nije ufati u nikoga nego u svoje kljuse, zato, da dojde do žudjene slobode, žrtvuje sve i svako.

Za sva ova, hvata ide mnogć popu Josu Pavatiću, sada duhovnom pomoćniku u Krku, koj nije mirovao dok nije uspjelo u svojoj nakani. — Živio!

Drućtvom sada upravlja župnik g. Ivo Sintić i duhovni pomoćnik g. Joso Papić, koj zadnji vodi račune i stara se, da drućtvo sve to bolje napreduje. Dobro govori narodna poslovica: Slogom rastu i male stvari, a nesloga sve pokvari. Slogno dakle radimo, pa će Bog pomoći. Živiti dobri Beljani te u njih ugledali se i drugi.

Franina i Jurba.

Fr. Ća misliš Jurino, je pametniji vaš Martin ale naš Jerne?

Jur. Ma, za pravo reć, ni ćada ća zbiraš.

Fr. Tako valja i za njih, da drug druga i va crekve najde.

Jur. Deboto imaš pravo!

Fr. Ća bi reć, da ni albukat Zukvarić svoja suseda na sude obranil?

Jur. Ća paras, da poslušaju na sude ćakoli kako i nekada.

P. n. gg. predplatnicima!

Proslieđujemo i danas prilagati P. n. gg. predplatnicima posebne listiće sa oznakom zaostale predplate, koju neka izvole u roku od petnaest dana uplatiti. Tko pe izmaku pet roka ne namiri duga, obestavljamo mu list, a predplatu utjerati ćemo drugim putem, koji neće biti svakomu mio.

Razne viesti.

Politićke:
Austro-Ugarska. Radi mesopustnih praznika zatvoreno bijaše carevinsko vieće do jućer. Međjutim je vodio predsjednik carevinskoga vieća pregovore sa načelnici klubova o postupanju s nenjemaćkimi interpelacijami. Ćeski su naima zastupnici zahtijevali, da se nenjemaćke interpelacije od predsjedništva prima, u originalu ćita i u tom jeziku u hrzopisnom zapisniku priobći. Niemci svih stranaka protive se tomu, te traže, da se nenjemaćke interpelacije samo ćita u prevodu njemaćkom. Taj sukob izmedju ćeskih zastupnika i predsjednika morao bi uroćiti krizom predsjedništva, a moglo bi doći radi toga i do burnih prizora u carevinskom vieću.

Dne 16. t. mj. imali su prvaci ćeskoga kluba dr. Pacak i dr. Kaizl dogovor s predsjednikom car. vieća Vetterom radi nenjemaćkih interpelacija. Reć bi, da je predsjednik odlučio to pitanje sam riešiti, pošto se nije mogao složiti sa načelnici većine klubova. On kani u buduće nenje-

mačke interpelacije u njemačkom prevodu. Čitali i u originalnom jeziku priložiti za-pisniku odnosne sjednice. Ta odluka pred-sjednika neće zadovoljiti posve Niemce a još manje Čeha.

Preddsjedništvo carevinskoga vieća bi-jaše danas u audienciji kod njegov. veli-čanstva, da mu predade izjavu vieća mje-sto adrese kao odgovor na prijestolni gov-
Hrvatsko-slovenski klub na carevin-skom vieću priobćio prošloga četvrtka službeno slavenskomu središtu, da bi želi-o, da se oba kluba ujedine, te je pred-ložio, da se u tu svrhu sazove zajednička sjednica. Do sada, reč bi, da slavensko središte nije još u tom pogledu stvorilo nikakva zaključka. Nu, kako piše glasilo bečkih konservativaca neima nade, da bi došlo do ujedinenja, jer slovenski na-rodno-katolički zastupnici neće pod nijednu cijenu da sjede, u istom klubu sa sloven-skimi narodno-naprednim drugovi iz Kranjske.

Jedan češki novinar priobćuje svoj razgovor sa nekim odličnim poljskim za-stupnikom, koji mu je kazao, da sa od-nošajima između Čeha i Poljaka vrlo prij-a-tejskih. Poljaci da ne traže od Čeha drugo, nego da nepriete djelovanja carevinskoga vieća, jer da oni trebaju tu vieća a da uzmognu pomoći Galičiji. Na upit, da li bi mogli doći do obnove bivše, desnič-e, odgovorio je poljski zastupnik veoma ne-jasno.

Ministar-predsjednik dr. Koerber imao je ovih dana dogovor sa prvaci poljskoga kluba, koji su predsjedniku predložili sve želje i zahtjeve poljskoga kluba. Bečke novine pišu, da se je predsjedniku posre-dilo predobiti Poljake za redovito poslo-vanje carevinskoga vieća, nu nekakhu pod kojimi su uvjeti Poljaci pristali na pred-log g. Koerbera. Poljaci znadu uvijek, iz-koristi položaj sebi na korist, pa ako su i sada Koerberu slogod obećali, platiti će to on bez dvojbe slano.

Ugarska regikalarna deputacija koja ima obnoviti sa jednakom hrvatskom de-putacijom nagodbu, imala je dne 17. t. mj. u Budimpešti sjednicu, kojoj su prisustvovali i mađjarski ministri.
Dne 18. t. mj. preminuo je u Kri-zevih narodni zastupnik na hrvatskom sa-boru u Zagrebu g. Dragutin Grdenić, član kluba stranke prava i veleposjednik u rodnom si mjestu.

Srbija. Kralj Aleksander podijelio je ruskom poslanikom poslovodji Manzurov veliki krst reda sv. Save. Manzurov će do skora zapustiti Biograd te poći na svoje novo mjesto u Carigrad.
Ministarska kriza u Srbiji sretno je riješena — za sada. Ministar-predsjednik Jovanović zamjenio je listnicu izvanjskih posala sa listnicom pravosuđa, a mini-starstvo izvanjskih posala preuzeo je Vuč, ono unutarnjih Stefanović. Svi ostali mi-nistri ostaju na svojem mjestu. Dosađajući ministar unutarnjih posala Popović imeno-van je za državnog savjetnika, a dosa-dajni ministar pravosuđa Antonović za predsjednika računarskoga dvora. Glasila radikalne stranke izjavljuju, da oni neće nikakva saveza sa naprednjačkom strankom.

Bugarska. Kod užega izbora u Geliču za narodno sobranje došlo je između oružnika i seljaka do krvava sukoba. Tri su seljaka ustrjeljena i 5 ranjeni.

Bolest kneževića Borisa krenula je na bolje. U Sofiji pobudio je veliko iznenad-jenje jedan članak „Petersburškija Vjedo-mosti“, u kojem se kaže, da su se odno-saji na Balkanu, osobito u Bugarskoj tako zaostrišli, da će to do skora svratiti na se pozornost svih europskih vlada. Knez Ferdinand, da je zbog takvog pisanja veoma političan.

Rusija. Povodom smrti razkralja Mi-lana pišu iz Petrograda, da smrt Milanova nije proizvela tamo nikakav utisak. Otac kralja Aleksandra bio je zadnje vrijeme daleko od svih političkih posala, pa kako se god sudilo se ulož, koju je u zadnje vrijeme igrao, ipak se o njemu govori. U

savezu s tim naglašuje se, da je glavna stvar uzdržanja mira na balkanskom po-luotoku. Nadati se je, da će vlada kralja Aleksandra neće naiti na nikakve zaprieke, tako, da unutarnji mir: Srbije, koja ga silno treba, neće biti narušen. Rusija, da će ostati vjerna svomu zaključku i neće se mješati u srbske poslove. Ona da je uvjerena, da je neodvisnost balkanskih dr-žava najbolje jamstvo njihovog napredka.

Dne 17. t. mj. stigao je iz Petrograda u Beč, ruski poslanik na bečkom dvoru grof Kapnist.

Spanjolska. Usljed strogih i odlučnih mjera vojničkog zapovjednika generala Weylera uzpostavljen je u Madridu mir i red. I u drugih gradovih poduzete su stroge mjere, da se svakom izgredu od-mah na put stane. Obsadno stanje bilo je, po obećanju generala Weylera dignuto još tečajem ovoga mjeseca.

Južna Afrika. U engleskom parlamentu izjavio je ministar Chamberlain tečajem rasprave o adresi na kralja, da se nije volina politika obzirom na odnošaje u južnoj Africi nimalo promjenila za vlade novoga kralja. To bi imalo značiti, da je kralj Eduard odlučio ijerati u južnoj Africi mak na konac. Nedavno izjavio je starac predsjednik Krüger nekom novinaru, da nemože biti ni govora o svojevrijolnoj predaji „Bura“. Oni da traže slobodu ili smrt.

Pokrajinske :

Visoki gost u Voloskom. Od tamo pišu nam 17. t. mj., da je tamo prispio na kratak boravak nadvojvoda Oto, koji je tamo boravio i prošle godine sa obitelji. U Opaliju stigli su na duži boravak vele-vojvoda i velevojvodinja Luksenburška.

Diocezansko vješt. za tršćansko-koparsku biskupija. Veleč. Jakob Bonifacio imenovan bijaše župnikom — de-kanom u Kopru. Veleč. g. Simon Specich kanonik, kurat u Cittanovi imenovan bijaše prodekanom i župničkim upraviteljem tamo. Veleč. g. Just Buttignoni — duh. pomoćnik kod sv. Justa premješten je k Jezuitom u Trst, a duh. pomoćnik veleč. g. Antun Germeš od Jezuita k sv. Antonu novomu u Trstu. Veleč. g. Antun Mechia imenovan bijaše subsidiarom u Cittanovi. Preminuo je umirovljeni župnik veleč. gosp. Antun Nadrah. Počivao u miru!

Plemenito djelo. Iz Voloskoga pišu nam, da je plemenito gospodja grofica Chorinski darovala da počasti uspomenu svog dobrog i blagopokojnog supruga si-romakom na Voloskom K 600, a onim Opatije K 300.

Na tom plemenitom činu one dične velikašice zahvaljuju se siromasi jednog i drugog mjesta te se mole Bogu, da po-dijeli vječni mir i pokoj blagoj duši nji-hovog dobrotvora, blagopokojnog grofa Chorinskoga!

Broj pučanstva u Opatiji. Po noćom objavljenom popisu pučanstva u našoj Opa-tiji nabrojilo se je 2343 stanovnika, dočim ih bijaše prije 10 godina samo 1192; broj je dakle pučanstva za 10 godina poskočio za 1151 stanovnika.

Broj kuća narasao je tamo u zadnjih 10 godina od 163 na 278 t. j. za 115 više. Premda je broj pučanstva liepo na-predovao, pao je ipak dobravno broj ta-kozvanih Talijana. Ovih bijaše g. 1890. u svemu 70, a sada se ih je nabrojilo jedva 40.

Da se od toga broja izvadi potalijan-čenike ili šarenjake, spao bi broj prvih Talijana mnogo i mnogo piže. Bilo bi ih jedva za sjame.

Za družbu sv. Cirila i Metoda, po-družnica Pula, darovao g. Schrautzer Emil — putnik iz Ljubljane — za izgublenu okladu K 1.

Iz Livada nam pišu: Kako smo jur-javili, u nedjelju dne 24. februara u tri sata poslije podne blagosloviti ćemo sve-čanim načinom našu miljenicu skolu, a u ponedjeljak dne 25. u 9 sati u jutro poč-eće će skola sa sv. misom i sa zazovom sv. Duha.

Zaludu sve zatezanje odlučnih faktora, naša se škola otvara i ako zakasnjenjem cielog prvog semestra. O tom drugom zgodom više!

Svi oni, koji žele slati djecu u Li-vadsku skolu neć dodju u nedjelju, pone-djeljak ili čim prije mogu, bez obzira, da li su iz Rakotola, Karoibe, Barkača, So-višćine, ili od kuda mu drago. Čuli smo nazime, da Talijanaši straše puk, da ne mogu iz drugih obćina u onu skolu. Svaki može, nek samo dodje. Zašto to govore i čine Talijanaši lako je znati, a molimo svih nekada dodju u nedjelju na Livade i čuti će sve! Dakle do tog sretnog vidjenja.

Iz Poreštine. (Još o popisu pučan-stva). Više naših sela na Poreštini dalo je „izjavu“, i dokaz kako govori narod kod kuće; ako koje selo nije učinilo još tu svoju svetu dužnost, a onda neka više nekasnij, reč zaruo na rad! I to tim više, što mi u Perusina (kućara), obćinskoga komisara, nemožemo imati nikakva povje-renja. Nije li ružno čuti, kad taj čovo ljudje u benevrekam i krožatu, i sa klobu-čićem narodnim, popisuje za „talijane!“ Možda zato, što znadu izle mati kakovu potalijanašku? Jeda li se nose tako „čozoti“ ili „napulitanci“? Mi mislimo kada bude pogledno g. kot. kapetan takov „popis“, da bi se imao grozotom nasmi-jati a Perusinu ođediti zasluženu plaću! Idemo, da vidimo!

Popis puka na Voloskom. Dozna-jemo od tamo, da je popis pučanstva u onoj obćini proveden u najboljem redu. Nabrojilo se je u Voloskom i Skrbčić 1784 stanovnika, dočim ik bijaše deset godina natrag 1404; naraslo je dakle pu-čanstvo u 10 godina za 380 duša. U roku od zadnjih 10 godina sagradilo se je na Voloskom 47 kuća, kojih ima sada u svemu 237.

Bolja parobrodarska sveza. Iz Be-loga na otoku Cresu pišu nam 16. t. mj. Nakon tolikih pisarjia i molba, doživili smo najkonji parobrod „Loydov“, koj, premda za „ovo pučanstvo nije prikladna, jer neide na Rieku, ipak mu se radujemo, a razlog jest taj, jer iz Malinske je danomice pa-robrod na Rieku, tako da se s „Loydom“ može poći na Malinsku, a od onuda s drugim na Rieku.

Za ovaj uspjeh hvala ide pogl. a. kr. kotarskomu poglavaru u Lošinj, kojemu leži na sreću dobrobit siromašna naroda, osobito onog naroda, koji je zapušten i koji neima pomoći ni pomilovanja od ni-jedne strane. Zato iz dna srca zahvalju-jemo na izkazanoj nam ljubavi poglav. c. kr. kot. poglavaru, vis. c. kr. ministar-stvu trgovine i družtvu Loyda, te molimo prvoga, da se pobrine za gradnju obćinske „čatrnje“ a za „luku“, što nam je neobhodno potrebito.

U znak zahvalnosti i ođanosti, u ime svega pučanstva iznašamo ovo u javnost.

Zakonska osnova za poboljšanje plaće učitelja pučkih skola Istre, koja nije dobila carsku potvrdu, biti će, kako pišu talijanski listovi, ponovno saboru na raz-pravu podnesena i to sa potrebitimi iz-pravci. Istarski sabor imao bi se sastati po svoj prilici polovicom aprila t. g.

Nasukao se brod. Iz Velog Lošinja pišu nam, da se je tamo nasukao talijan-ski brod jedrenjak „Gloria M.“ uz sami otok sv. Petra usljed nemirna mora i radi tame, koja je vladala one noći. Iz Trsta doplovio je parobrod pomorske vlade „Pe-lagos“, na pomoć unesrećenom brodu. Nije nam poznato, hoće li se moći brod, koji je kreot soli za Jakin plovio, spasiti.

Nesreća na moru. Iz Kopra pišu nam: U noći od dne 9. t. mj. plovia je put naše luke ladja za prenos kamenja iz Kamengroma Ivana Mitoha. U ladji „Fiore“ bijahu četiri mornara i to Ivan Marković, njegov dovedigodišnji sin Ivan, te Josip Pa-rovrel i Fran Salvagno. Kod rta „Punta-grossa“, nagnula se ladja na jednom usljed silnog udara vjetra na jednu stran i ne-retni Ivan Marković otac skliznu u more.

Ostali mornari okrenuše odmah ladju i bacuše u more drveni most, da se utop-ljenik zanj uhvati, nu sve to ništa ne po-mogne. Čuli su nesretnika zvati na pomoć ali radi tmice, vjetra i velike zime nemo-gose naglo do njega te jadnik nadje smrt u valovih. Bilo mu je tekar 49 godina; ostavlja udovu sa šestero djece, od kojih je najstarijemu jedva devet a najmlađjemu 3 godine. Viećni mu pokoj!

Stupovi talijanstva u Voloskom sudbenom kotaru. U ovom listu bijaše više puta iztaknuto, kako je u Voloskom kotaru talijanščina umjetna biljka, koju su tamo unesli javni činovnici i druge vrsti složenice, koji su ju dalje širili i njegovali. Domaće pučanstvo jest i danas po ogromnoj većini hrvatsko i služi se skoro izkjučivo hrvatskim jezikom. Tali-janščinu šire i podpiru tamo tuđinci, koji se tamo naseliše ili obnašaju koju javnu službu.

Tako su primjerice glavni stupovi ta-lijanstva u onih stranah među ustalimi: c. kr. biljenik Puovich, rodom iz Dalma-cije, odvjetnik Costantini rodom iz Pazina; Dijego Jacich, rodom iz Rieke, mesar Stiru iz Stajerske, učitelj Grossmann iz Se-žane i Pegan iz Postojne, više poreznih činovnika i poslužnika, bivši poštar Ton-cich sa otoka Krka, itd. itd.

Talijanščina u onom kotaru počiva većinom na ovih stupovih, jer ono šaren-jaka i poturica, što ih sledi i što im vje-ruje, neznaju, da su živi.

Domaćih ljudi, koji bi se priznali Talijani ili koji bi htjeli igrali kakvu ulo-gu među njimu, jest vrlo malo.

Kolovodje talijanski u onom kotaru jesu dakle doseljenci i to starinom Hrvati i Slovenci i ovi bi htjeli svijetu dati rog za sveću, da je tobož tamo sila božja urodjenika Talijana.

Preporučamo ovo pitanje našem vrednom drugu „N. Listu“, koji je na licu mjesta i komu su bolje poznati po-trebiti podatci.

„Na putu Jude Iskariota“. Pod ovim naslovom donio je zadnji broj Vo-loško-Opatijskog „N. Lista“ krasan uvodni članak, u kojem opisuje tako vjerno i toli točno poznatoga narodnoga izdajicu, da za svatko odmah na prvi pogled mora prepoznati. Nu uzaludan je poziv Jude Iskariota, koji dovuklje talijanskom pla-čenicu: „Ođbaci srebrenjake što si dobio od Talijana, bit će ti lakše, eto meni je lakše, ođkad sam ih ođbacio od sebe. I ti ih još držiš? Zar ti nepale tiela srebren-jaki, s kojimju su ti platili ljudsku krv, koju si im prodao“.

Neće naš izdajica ođbaciti talijanskih srebrenjaka, već on sre to više liepi za njimi vićnu: „amo srebra i zlata, ta meni i onako više neima spasa!“

K popisu pučanstva. S mnogo strana Istre donieli smo pritežaba proti nečuvenom postupanju talijanskih komisara kod popisa pučanstva. Neuzvaze li političke oblasti one opravdane pritežbe — kao što bi morale — tada možemo unapried ka-zati, da će broj Hrvata i Slovenaca Istre silno pasti — ali kazati će se ujedno, da su u tom postu istre rećene oblasti Talija-nom na ruku.

Zakon govori jasno, da su političke oblasti dužne nadzirati popis puka i svaku nepravilnost ili nezakonitost odmah izpra-viti i kriva kazniti.

Poznato nam je, da su politički kom-esari bili na licu mjesta svuda, gdje su se Talijani pritužili. Tako je izpitivao po-litički činovnik naše stanovnike u Krasici, da se osvjedoci, dali su oni zbilja Hrvati. Znamo nadalje, da je bio kotarski poglav-ar i savjetnik Schaffenhauer iz Kopra u Buzetu, da vidi kako se tamo popis pro-vodja. Na pritužbu Dragučana, poslao je on činovnika, da se uvjeri na licu mjesta koliko su Hrvati Talijana porobili.

Naši Roćani su se također pritužili političkoj oblasti u Kopru radi nepravilnog popisa, nu nije nam poznato da li je i hoće li i tamo doći politički činovnik.

